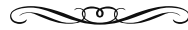

УДК 528.94

Д.О. Ляшенко

Інститут географії НАН України, м. Київ

КАРТОГРАФУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

У статті висвітлено сутність і особливості картографування міжнародних зв'язків України в галузі попередження і подолання наслідків надзвичайних ситуацій. Визначено тематику і зміст карт, показники картографування. До головних показників картографування слід віднести спільні угоди про співробітництво, участь України у рятувальних і гуманітарних операціях, навчання рятувальників на території України та за її межами. Запропоновано шляхи використання картографічних творів відповідної тематики.

Ключові слова: картографування, картографічні бази даних, безпека, надзвичайні ситуації, гуманітарна допомога.

D. Lyashenko

MAPPING OF INTERNATIONAL ACTIVITIES OF UKRAINE ON EMERGENCIES PREVENTION AND THEIR CONSEQUENCES' ELIMINATION

The article highlights the nature and characteristics of Ukraine's international relations mapping on emergencies prevention and elimination of their consequences. The themes, contents and indicators of the maps have been defined. The main parameters of mapping include joint international cooperation agreements, Ukraine's participation in rescue and humanitarian operations, rescue teams' training in Ukraine and abroad. The ways of maps and other cartographic products' application have been proposed.

Keywords: mapping, cartographic database, safety, emergencies, humanitarian assistance.

Д.А. Ляшенко

КАРТОГРАФИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УКРАИНЫ В ОБЛАСТИ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ И ЛИКВИДАЦИИ ПОСЛЕДСТВИЙ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ

В статье освещены сущность и особенности картографирования международных связей Украины в области предупреждения и преодоления последствий чрезвычайных ситуаций. Определены тематика и содержание карт, показатели картографирования. К списку главных показателей картографирования следует отнести совместные соглашения о сотрудничестве, участие Украины в спасательных и гуманитарных операциях, учения спасателей на территории Украины и за ее пределами. Предложены пути использования картографических произведений соответствующей тематики.

Ключевые слова: картографирование, картографические базы данных, безопасность, чрезвычайные ситуации, гуманитарная помощь.

Вступ. Сучасна людська цивілізація надає все більше уваги питанням безпеки, розроблення і реалізації відповідних засобів та заходів щодо створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини як у побутових умовах, так і в умовах надзвичайних ситуацій. Прискорення науково-технічного прогресу супроводжується ущільненням розміщення населення, загостренням екологічної кризи, зростанням негативних наслідків техногенних і природних катаклізмів великих масштабів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), стихійні лиха та техногенні катастрофи у світі за останні два десятиріччя коштували життя трьом мільйонам осіб, а 800 млн мали суттєві медичні проблеми.

Вихідні передумови. Надзвичайна ситуація (НС) визначається як порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат. Уряди та рятувальні служби різних країн, зокрема МНС України, активно

здійснюють співробітництво у галузі попередження та ліквідації наслідків НС. Україною підписано низку міждержавних угод у цій галузі.

З корисного досвіду попередніх розробок слід відзначити Атлас небезпек і ризиків надзвичайних ситуацій у Російській Федерації [1], розроблений зусиллями фахівців різного рівня, вчених і практиків у справі розробки організаційних, теоретичних, методологічних і технологічних основ прогнозування та запобігання катастрофічних природних явищ, техногенних аварій, катастроф і можливих надзвичайних ситуацій. В атласі є карта, що відображає міжнародну діяльність Росії в галузі попередження і ліквідації наслідків НС.

Метою статті є висвітлення сутності й особливостей картографування міжнародної діяльності в галузі попередження та ліквідації наслідків НС, визначення тематики й змісту карт, напрямів використання результатів тематичного картографування у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Концепцією створення Атласу природних, техногенних, соціальних небезпек і ризиків виникнення надзвичайних ситуацій в Україні [2, с.28] передбачено

розроблення ряду карт, присвячених організації запобігання аваріям та можливостям їх ліквідації.

Ліквідація НС – це аварійно-рятувальні й інші невідкладні роботи, що проводяться при їх виникненні та спрямовані на рятування життя і збереження здоров'я людей, зниження розмірів шкоди й матеріальних втрат, а також на локалізацію зон НС, припинення дії характерних для них небезпечних чинників.

Рятувальні сили різних країн об'єднують свої зусилля на інституціональному рівні, беручи до уваги можливість виникнення надзвичайних ситуацій, які є настільки руйнівними та завдають такої значної шкоди, що їх наслідки не можуть бути ліквідовані силами і засобами одного з учасників. Внаслідок цього виникає необхідність скоординованих дій, урахувавши можливість транскордонного впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, що вимагає здійснення узгоджених дій у попередженні та ліквідації їх наслідків, а також

Серед напрямів міжнародних зв'язків МНС слід відзначити: а) створення договірно-правової бази з питань спільного попередження і ліквідації наслідків НС на двосторонній і багатосторонній основах; б) відпрацювання спільних планів і механізмів реалізації домовленості про дії у випадку природних і техногенних катастроф; в) налагодження механізмів взаємодії зі структурами інших держав та міжнародних організацій, що відповідають за попередження і ліквідацію наслідків НС; г) налагодження обміну інформацією і досвідом з відповідних проблем; д) вирішення інших завдань, спрямованих на реалізацію зовнішньополітичного курсу у сфері компетенції МНС.

Одним із важливих прикладів міжнародних зв'язків МНС слід назвати діяльність співробітників Українського науково-практичного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (УНПЦ ЕМД та МК) у складі мобільного госпіталю МНС України (табл.).

Таблиця

Результати діяльності мобільного госпіталю МНС України

Країна	Рік	Постраждало (тис. осіб)	Надано допомогу (осіб)	Кількість медперсоналу (осіб)
Туреччина	1999	50	5432	40
Індія	2001	35	5558	44
Іран	2003-2004	200	7304	49
Пакистан	2005	120	10758	51
Всього			29052	

визнаючи необхідність спільного використання аварійно-рятувальних сил, матеріально-технічних, медичних, продовольчих, фінансових та інших ресурсів у цій справі.

Розглянемо детальніше головні показники картографування міжнародного співробітництва України у сфері упередження та подолання наслідків НС. Україною укладено угоди про співробітництво і взаємодію в галузі попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій з різними країнами і міжнародними організаціями – ООН, Європейською комісією, СНД, ОЧЕС, НАТО. Слід назвати також перелік угод щодо Чорнобильської АЕС та у сфері ядерної безпеки. За даними МНС України, регулярно проводяться міжнародні навчання з ліквідації надзвичайних ситуацій. Здійснюються заходи в рамках Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію.

Пожежно-прикладний спорт свою історію розпочав з 1937 р., він є однією із складових частин професійної підготовки пожежників і рятувальників до виконання дій за призначенням. Україна з 2002 р. є членом Міжнародної спортивної федерації пожежників і рятувальників, до складу якої входить 19 країн світу. У серпні 2010 р. в м. Донецьку відбувся VI чемпіонат світу з пожежно-рятувального спорту «Донецьк-2010». У змаганнях взяли участь команди з 15 країн світу, ще 7 країн відвідали чемпіонат як спостерігачі.

За останні роки (1999-2005) співробітники мобільного госпіталю (МГ) брали активну участь у ліквідації медико-санітарних наслідків у Туреччині, Індії, Ірані та Пакистані. Наведена інформація ґрунтується на результатах ретроспективного аналізу роботи МГ МНС України з надання медичної допомоги постраждалим внаслідок землетрусів.

Важливим показником картографування є обсяг експорту Україною та імпорту до України гуманітарної допомоги. Протягом 2010 р. експорт гуманітарної допомоги становив 0,8 млн доларів США, імпорт – 89,2 млн доларів. Крім допомоги постраждалим, гуманітарна допомога сприяє поширенню відомостей про Україну та її економічний потенціал за кордоном. Споживачі дізнаються про якісні характеристики вітчизняних товарів, що сприяє просуванню їх на іноземні ринки.

Таким чином, до структури картографічної бази даних слід віднести:

- 1) участь українських підрозділів у гуманітарних і рятувальних операціях;
- 2) двосторонні міжурядові угоди;
- 3) співробітництво з рятувальними службами окремих країн;
- 4) спільні навчання, проведення курсів і стажування;
- 5) обсяг гуманітарної допомоги, наданої країнам, постраждалим від надзвичайних ситуацій;
- 6) співробітництво з міжнародними організаціями в галузі попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій (розміщення керівних органів та

штаб-квартир міжнародних організацій, з якими здійснюється співробітництво).

Висновки. Картографічне моделювання співробітництва в галузі попередження і подолання наслідків надзвичайних ситуацій є важливим елементом організації діяльності органів МНС, координації зусиль відповідних служб різних країн. До головних функцій та напрямів використання карт такої тематики слід віднести забезпечення

управлінських рішень у галузі міжнародного співробітництва рятувальних служб різних країн та сприяння інформуванню громадян про активність держави у цій сфері.

Рецензент – доктор географічних наук,
професор Т.І. Козаченко

Рис. Легенда карти «Міжнародна діяльність України в галузі попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій»

Література:

1. Атлас опасностей и рисков чрезвычайных ситуаций в Российской Федерации / [Министерство Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий (МЧС России); под общ. ред. С.К. Шойгу]. – М.: Дизайн. Информация. Картография, 2010. – 696 с.
2. Концепція створення Атласу природних, техногенних, соціальних небезпек і ризиків виникнення надзвичайних ситуацій в Україні / Л.Г. Руденко, Д.О. Ляшенко, О.Л. Дронова, В.В. Путренко, В.С. Чабанюк. – К.: Ін-т географії НАН України, 2010. – 47 с.
3. Рошцін Г.Г. Участь українських медиків у міжнародних гуманітарних акціях під час ліквідації наслідків потужних землетрусів у Центрально-азійському регіоні (повідомлення перше) / Г.Г. Рошцін, Я.С. Кукуруз, А.В. Терентьева // Український журнал екстремальної медицини ім. Г.О. Можаяєва, 2008. – С. 39-45.